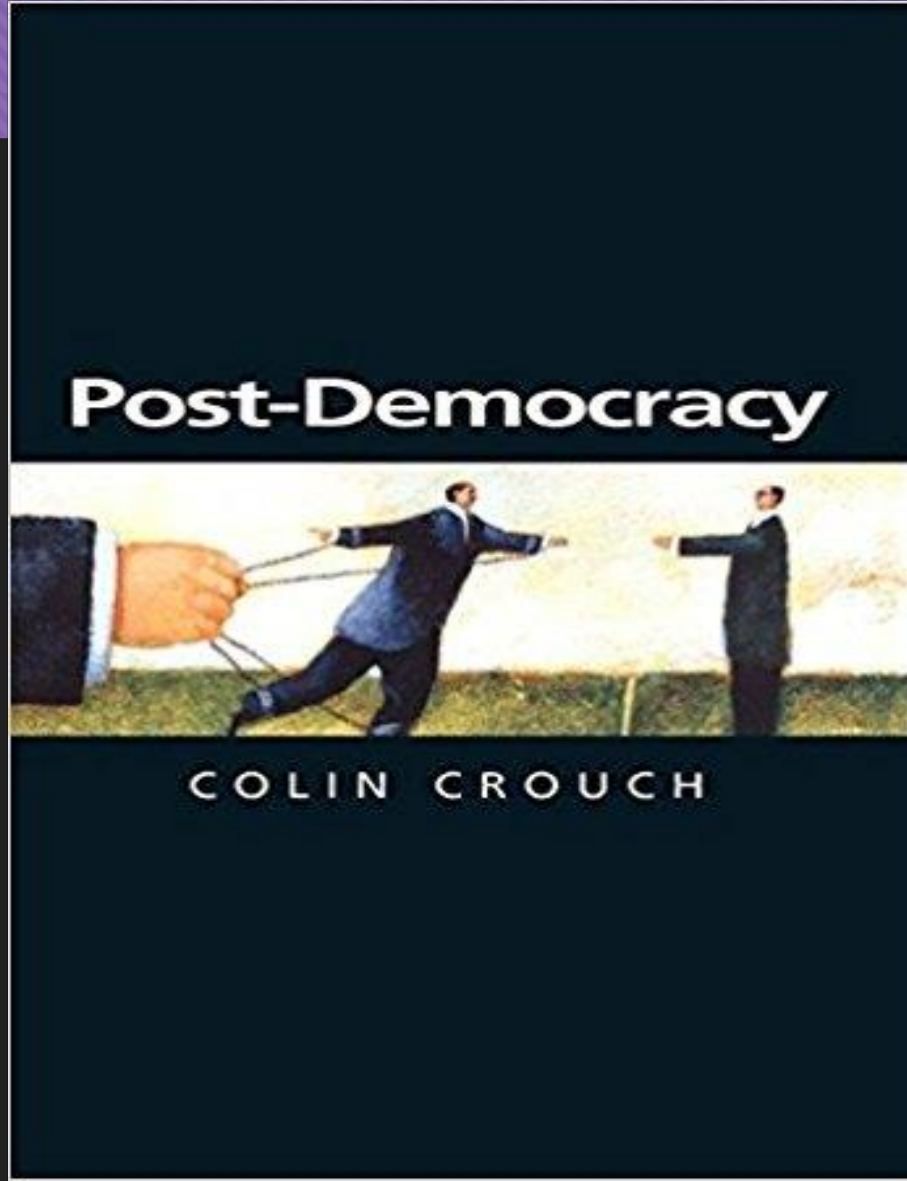

Postdemokratia ja globaali demokratia

Heikki Patomäki

Colin Crouch: Post-Democracy (2004)

Crouchin keskeiset teesit

- Työväenluokkaperustainen poliittinen organisoituminen on ollut häviämässä jo hyvä aika.
- Globalisaatio on muuttanut valtasuhteita; yhtiöiden kyky hallita aikaa ja tilaa ylittää valtioiden rajallisen tilan.
- Erityisesti liike-elämää edustava lobbaaminen on korvannut kansalaisten osallistumisen.
- Vaalidebatit kontrolloituja spektaakkeleja; asialista annettu (uusliberaali); yleisö passiivisia TV:n katsojia.
- Myös poliittiset puolueet ovat muuttuneet ja niiden jäsenmäärät ovat kaikkialla olleet (dramaattisessa) laskussa.

Demokratian jälkeinen puolue

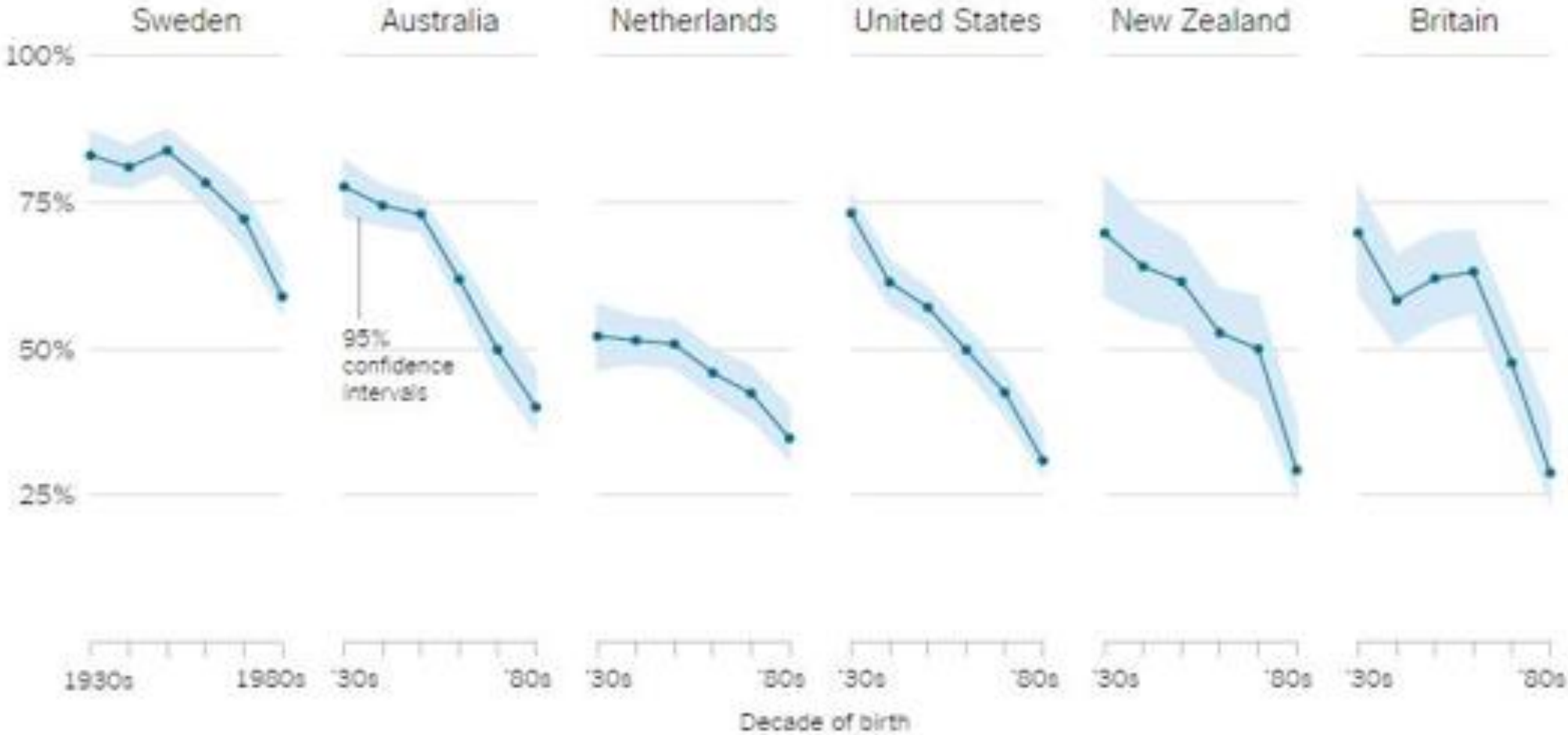
- Taustalla luokkarakenteiden muutos (äänestäjäkunta on keskimäärin keskiluokkaistunut ja individualisoitunut) & talouden globalisaatio.
- Konsumerismi: jopa puolueita ja niiden ehdokkaita on alettu markkinoida samalla tavalla kuin uusia automalleja tai aamiaismuroja
 - ehdokkaat ja johtohahmot ovat "julkkiksia" eli äänestäjät jo tuntevat heidät
- "Demokratian jälkeisen puolueen" johto suuntautuu median välityksellä suoraan äänestäjäkuntaan, jonka tunteja jatkuvasti mitataan mielipidetiedusteluilla ja johon yritetään vaikuttaa ammattimaisesti suunnitelluilla mediakampanjoilla.
- Yksityinen raha tulee yhä tärkeämmäksi muun muassa siksi, että ammattimaiset mediakampanjat maksavat → puolueista ja niiden edustajista tulee yhä alttiimpia yksityisen pääoman lobbaukselle.
- Puolueen ytimestä tulee politiikan ammattilaisia, joille "politiikka" on vain yksi mahdollinen uravalinta (eikä välttämättä edes ensimmäinen); puolueiden johto ja ammattilaiset verkottuvat poikkikansallisen liikkeenjohtoluokan kanssa.

Demokratian lasku – autoritärismien nousu

- Yascha Mounk (Harvard) & Roberto Stefan Foa (Melbourne):
"Varoitussignaalit vilkkuvat punaista!" (*Journal of Democracy* 1/2017)
 1. Julkinen tuki: kuinka tärkeänä kansalaiset pitävät demokratiaa?
 2. Julkinen avoimuus ei-demokraattisille hallitusmuodoille eli johtajavaltaisille hierarkioille, joissa ei vallanjakoa.
 3. Kuinka paljon systeemin vastaiset puolueet ja liikkeet saavat tukea, ne, jotka uskovat, että nykyinen poliittinen järjestelmä on epälegitiimi?
- Esimerkkejä: Venezuela 1980-luvulla; Puola 2000-luvun alkupuolella.
- Samalla tiellä ovat useimmat muutkin maat.
- Kritiikkiä: dramatisoivat laskua, demokratian kannatus edelleen korkeata.
- Kritiikkiä: olettavat (uus)liberaalin demokratian ja pitävät myös radikaalidemokraattisia liikkeitä ja puolueita "anti-systeemisinä".

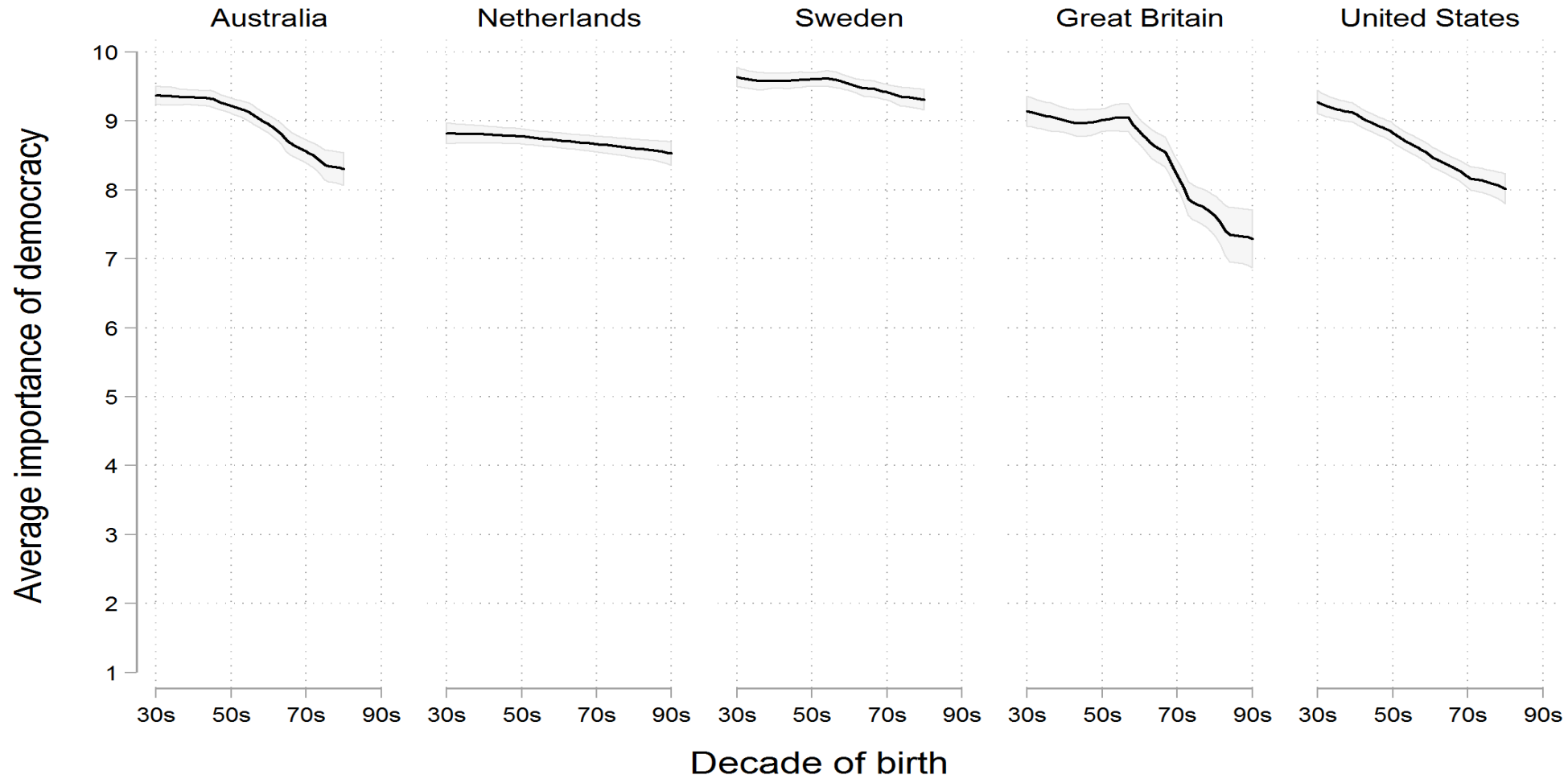
Mounkin ja Foan kuvio

Percentage of people who say it is “essential” to live in a democracy

Source: Yascha Mounk and Roberto Stefan Foa, “The Signs of Democratic Deconsolidation,” *Journal of Democracy* | By The New York Times

Korjattu kuvio

Graph by Erik Voeten, based on WVS 5

Yhdistetään analyysit: matkalla kohti demokratian loppua ...

- Empiirinen evidenssi konvergoituu post-demokratia-teesin kanssa.
- Luottamus demokratiaan ~ luottamus poliitikkoihin ja puolueisiin (ja myös luottamus valtioon)
 - julkisen valinnan teorian kyynisyys otetaan annettuna tosiasiana: olla "poliittinen" tarkoittaa vain halua tulla valituksi uudelleen ja maksimoida henkilökohtaista etua.
- Liikemiesluokka määrää poliittista agendaa: kehitys on kulkenut kohti sellaisia yksityisiä markkinoita ja kapitalistisia organisaatioita, joissa ne, joilla on paljon rahaa, erityisesti omistajat ja liikejohtajat, ovat määräävässä asemassa.
- Muutosprosessin kuluessa julkisorganisaatiot on muutettu hierarkkisten ja voittoa tavoittelevien kapitalististen yritysten mallin mukaisiksi.
- Uusliberaali talousteoria: suhtautuu kyynisesti demokratiaan ja kannattaa asioiden pysyvää siirtämistä pois demokraattisen politiikan piiristä
 - joko (uus)perustuslaillisin toimin tai yksityisen omistusoikeuden määrittämälle alueelle

Eksistentiaalinen turvattomuus → autoritärismi

- Pääoman ja työn valtasuhde muuttuu: riskejä siirretään enenevässä määrin työntekijöille
 - hierarkioiden syveneminen, työehtojen huononeminen
 - "joustavat" työmarkkinat: mm. irtisanominen helpompaa
 - "epätyypilliset työsuhteet" → prekariarisoituminen
- Korkea työttömyys – tilanne pahenee taantumien ja kriisien aikana.
- Kasvu hiipuu ja sen merkitys hyvinvoinnille vähenee.
- Deindustrialisaatio: laajat alueet muuttuvat taka-alueiksi.
- Eriarvoistuminen luokkien/kerrostumien ja alueiden välillä.
- Kyse ei vain rahasta, vaan tunnustetusta sosiaalisesta asemasta ja arvosta.
- Eksistentiaalinen turvattomuus → pelko, ahdistys, syyllisyys → heijastetaan toisiin.

Uusi arkijärki: esimerkkinä yliopisto

- "Miksi yliopistojen pitäisi olla kollegiaalisia ja demokraattisia? Kaikki muutkin ovat töissä firmoissa, joissa jokaisella on pomo, ja pomoilla oma pomonsa, ja jokainen tekee mitä käsketään".
- Aiemmin yliopistoa hallitsivat demokraattisesti valitut neuvostot ja esimiestehtävissä vuorotellen toimivat kollegat.
- Ensin tämän järjestelmän rinnalle rakennettiin 1990-luvun loppupuolelta alkaen uusi tulosjohtamisen hierarkia.
- Vuoden 2009 lain ja johtosäntömuutosten tuloksena yliopistoista tehtiin lisäksi diktatuureja, joita rehtorit esikuntineen ja luutnantteineen johtavat poikkeustilavaltuuksin.
- Miksi siis yliopistojen pitäisi olla kollegiaalisia ja demokraattisia, kun kaikkialla muualla on yhä selvempää, että kuri, hierarkia, käskytyks ja johtajat kuuluvat elämään, oli sitten kyse työorganisaatiosta tai kansakunnasta ja maailmasta yleisemmin?
 - monet kriitikotkin haluavat välttää "demokratia"-sanan käyttöä, sitä pidetään liian latautuneena; "neutraalimpaa" on puhua työhyvinvoinnista ja sen positiivisesta vaikutuksesta tehokkuuteen.
- "Tervehdys voitollemme kovassa kilpailussa!". "Kauan eläköön johtaja!".

Prosessin looginen lopputulos

Ei: tämä edellyttäisi 1. maailmansodan juoksuhaudoissa kasvaneen sukupolven

Kyllä: amerikkalainen miljardööri, joka on johtanut diktatorisesti kiinteistö- ja kasinoalan yrityksiä ja harrastanut rahoituspekulaatioita ja yrityskaappauksia

oiko
demokratiaa olla
ilman globaalia
demokratiaa?

Demokraattisen politiikan alan kaventuminen

- "Globalisaatio" on tarkoittanut ennen kaikkea Yhdysvaltain johtamaan ja poikkikansallisen pääoman (yhtiöiden, pankkien ja rahastojen) ajamaa liberaalisaatio-ohjelmaa, jonka uusi voittokulku alkoi 1970-luvulla ja vahvistui 1980-luvulla
- Myös EU on omaksunut aktiivisen roolin tämän projektin ajamisessa
- Tämä projekti ei ole ainoastaan johtanut demokraattisen politiikan alan kaventumiseen, vaan sen kaventumiseen ortodoksisen talousliberalismin ehdoilla
- Liberaalidemokratiassa demokratian alue on rajattu julkisten kansallisten asioiden piiriin

Liberaali-demokratian ala

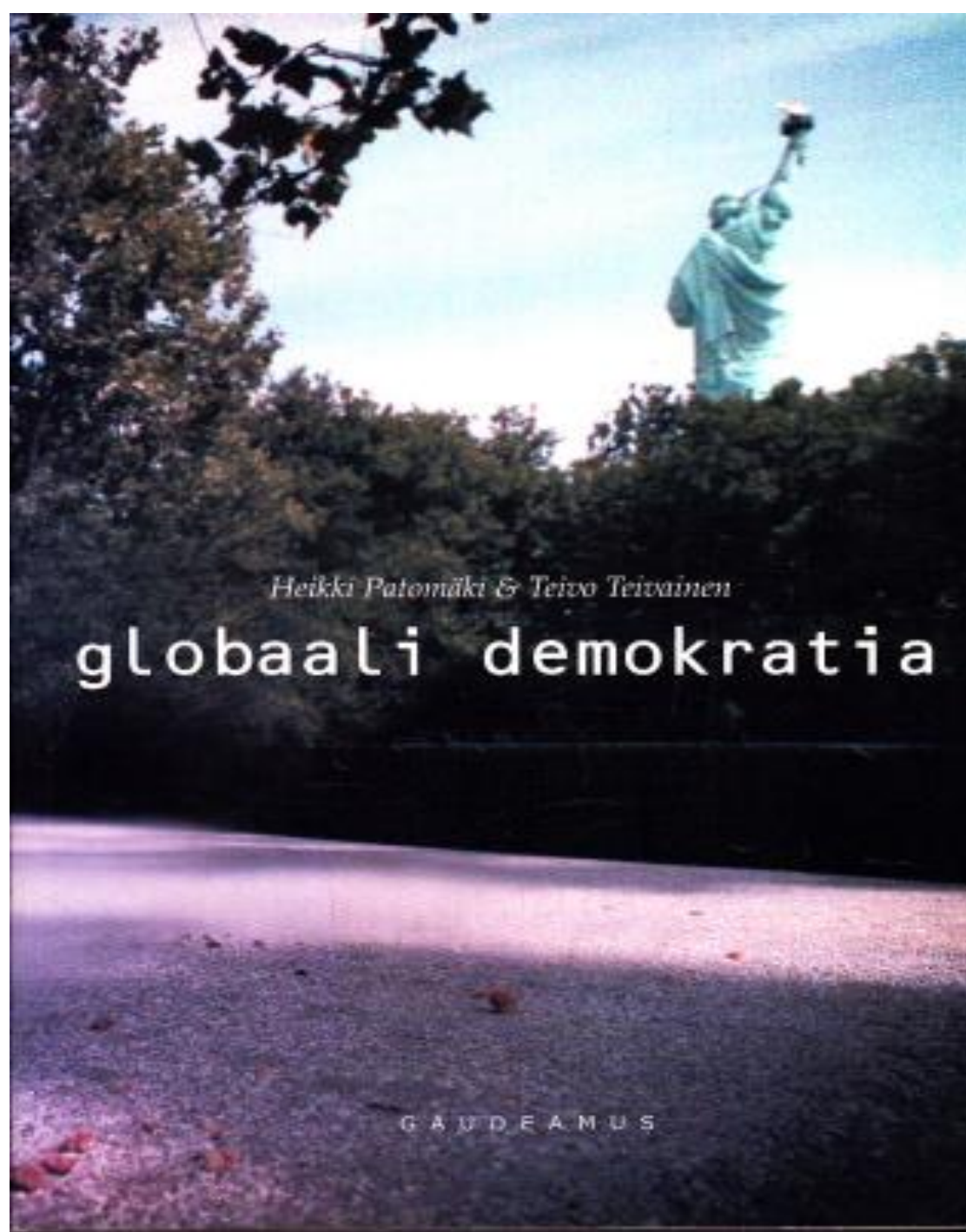
Sisäpuoli	Ulkopuoli
Kotimainen poliittinen kenttä -demokratian alue	Kansainvälisen politiikan alue
Kotimaisen talouden kenttä -osin julkisessa kontrollissa	Maailmantalouden alue

Liberaali-demokratian alan kaventuminen

SISÄPUOLI	ULKOPUOLI
Kotimainen poliittinen kenttä -demokratian alue	Kansainvälisen politiikan ja globaalin hallinnan alue
Kotimaisen talouden kenttä	Maailmantalouden alue

Demokraattisen politiikan alan laajentaminen

- Demokratia on paras ymmärtää avoimena prosessina
- Ei ole yhtä demokratiamallia, joka tyhjentäisi kaikki mahdollisuudet demokratian syventämiseksi ja laajentamiseksi
- Toisaalta jos demokratiaa ei pyritä jatkuvasti syventämään ja laajentamaan, näennäisesti vakaan demokratian sisällä voikin alkaa korruptio ja vallan nopea kasautuminen harvojen käsiin
- Uusliberaalilla globalisaatiolla sen nykyisessä mielessä on nimenomaan demokratiaa korruptoiva vaikutus
- Siksi täytyy selvittää ne valtamekanismit, jotka ovat olennaisimpia vaihtoehdottomuuden luoja ja kotimaisen demokratian alan kaventajia
- Näitä reformoimalla voidaan samalla luoda uusia demokraattisia tiloja, joissa myös "kansainvälinen" voi politisoitua demokraattisesti, ja joissa myös maailmantaloutta voidaan ruveta kontrolloimaan julkisesti ja demokraattisesti

Heikki Patomäki & Teivo Teivainen

globaali demokratia

GAUDEAMUS

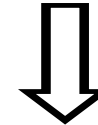
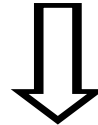
Globaalin demokratisaation strategia

Globaalin kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen

Rahoitusreformit

1. Valuutanvaihtovero	2. Velkasovittelumekanismi
-markkinoiden vakaus	-laillisuusperiaate
-globaali rahasto	-velkariippuvuuden vähentäminen
-demokraattinen kontrolli	-vapautuminen BW-instituutioiden vallasta
-lisää autonomiaa	

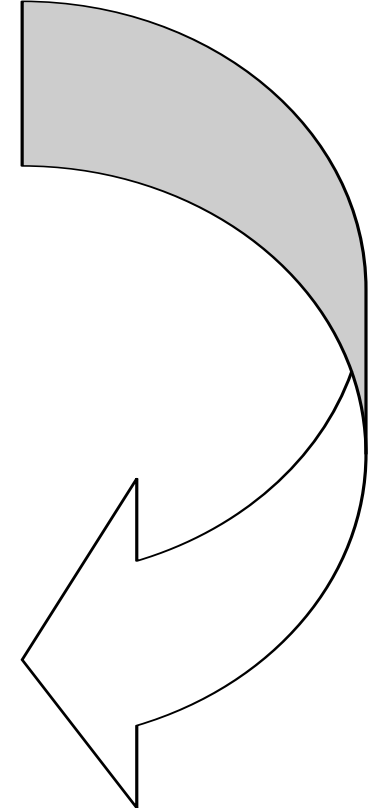
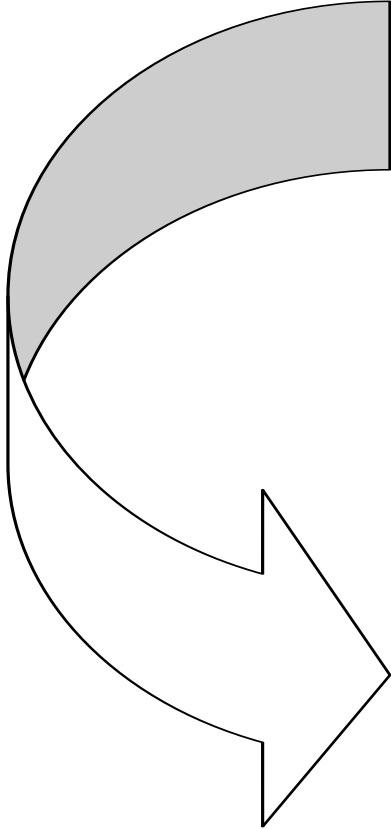

WTO-reformit

- köyhimmille kehitysmailla vain GATT
- nykyistä paremmat mahdollisuudet vetäytyä tai poiketa sopimuksista
- GATS hylättävä tai neuvoteltava kokonaan uudelleen
- intellektuaaliset omistusoikeudet takaisin YK:hon
- käytännöt ja menettelytavat aidosti demokraattisiksi

TULEVAISUUDEN REFORMIT

Tilanne muuttui jo ennen globaalia rahoituskriisiä 2008-9

- Aasian kriisi → osittainen palautuminen → Argentiinan kriisi → rauhoittuminen vuosiin 2004-5 mennessä; monet kehitysmaat pyrkivät irtautumaan IMF:n vallasta hyödyntäen mm. Kiinan ylijäämää.
- George W. Bush, 9-11 ja terrorismin vastainen sota.
- Loputkin maat luopuivat yrityksistä pitää kiinni kiinteistä valuuttakursseista → ei valuuttakriisejä samassa mielessä.
- Maailman sosiaalifoorumi syntyi 2001; huippuhetki oli ohi 2004-5
 - iso ongelma: kysymys toimijuudesta...
- Belgian parlamentti säätöi lain valuutanvaihtoverosta kesällä 2004, mutta silloin *momentum* oli jo melkein ohi.
- Strategiamme oli realistinen mahdollisuus – eli konkreettinen eutopia – vain hetken 2000-luvun alussa.

Tilanne 2010-luvun lopussa: mikä olisi uusi strategia? Osa 1: ongelmia ja kysymyksiä

- Demokratian purkautuminen jatkunut, looginen loppupiste jo näkyvissä.
- Olemassaolevat multilateraaliset yhteistyöinstituutiot pikemminkin hajoamassa kuin demokratisoitumassa.
- Nationalismin ja ego-alter vastakkainasettelujen nousun vuoksi uusi asevarustelukilpailu → kasvava sotilaallisen suurkatastrofin vaara.
- Globaali demokratia oli agendalla 1. ja 2. maailmansodan jälkeen, samalla kun luotiin uusia yhteisiä instituutioita.
- Thomas Piketty: vain maailmansodat onnistuneet kääntämään eriarvoistumiskehityksen.
- Pitääkö siis vain odottaa seuraavaa maailmansotaa ja toivoa, että siitä jotenkin selvittäisiin...?

Tilanne 2010-luvun lopussa: mikä olisi uusi strategia? Osa 2: globaalin puolueen idea

- Maailman talousfoorumi → Maailman sosiaalifoorumi mutta ei toimijuutta...
- Minkälainen olisi globaalia "kaksoisliikettä" (Polanyi) edustava globaali poliittinen puolue?
 - uusi versio H.G.Wellsin "avoimesta salaliitosta"?
- Toiminnan logiikka:
 1. Aktiviteetteja jo vakiintuneiden instituutioiden puitteissa.
 2. Projektina muuttaa nykyisiä globaaleja instituutioita ja luoda uusia.
 3. Osallistuminen uusien globaalien instituutioiden toimintaan.
- Logiikka on dialektinen, ilman historian loppua.
- Demokraattisen sosialismin mahdollistaminen.

Tilanne 2010-luvun lopussa: mikä olisi uusi strategia? Osa 3: globaalit verot

- Rahoitustransaktiovero korvannut valuutanvaihtoveron.
- Lukuisia muita esityksiä, joista ylivoimaisesti tärkein olisi globaali kasvihuonepäästövero.
- Verosta riippumatta, globaali (tai edes eurooppalainen) vero olisi suuri murros: verotus on riippunut valtiosuvereniteetista.
- "Ei verotusta ilman edustusta!"
- Verot toisivat politiikkaan sisältöä ja mahdollistaisivat globaali-keynesiläisen talouspolitiikan perusteet.
- Toteuttaminen valuutanvaihtoveron mallin mukaisesti: halukkaiden maiden ryhmä toteuttaa ensin, muut liittyvät myöhemmin.

Tilanne 2010-luvun lopussa: mikä olisi uusi strategia? Osa 4: maailmanparlamentti

- Pelkkä symbolinen puhepaikka vaiko suvereeni maailman lakeja säättävä elin?
- Kolmas vaihtoehto: valtiota ja funktionaalisia organisaatioita koordinoiva + kansainvälistä lakia tulkitseva elin
 - eräänlainen demokraattisesti valittu "korkein oikeus", joka samalla voisi puhua legitiimisti maailmanyhteisön äänellä
- Koordinoiva funktio myös tärkeä: osaltaan mahdollistaisi globaali-keynesiläisen talouspolitiikan.
- Globaalidemokraattisten instituutioiden ei tarvitse olla modernien liberaalidemokraattisten valtioiden instituutioiden toisintoja.